

uváděn výčet folií, na nichž se vyskytují figurální iluminace, droalerie, ornamentální iniciálky či bordury; zmiňovány jsou též kaligrafické verzátky a další grafické zvláštnosti, které vynikají nad běžný průměr. Na závěr popisu je uvedena odborná literatura, jež se rukopisem v minulosti zabývala. Popisy jsou v textu doprovázeny obrazovými ukázkami výzdoby.

Katalog je vybaven pečlivě vybranou obrazovou přílohou i bohatým pomocným aparátem, který uživateli poskytne dostatečný přehled po popisovaných rukopisech. Vedle konkordancí pořadových čísel katalogu se signaturami rukopisů a biblických zkratek je to seznam datovaných rukopisů. Vedle standardních rejstříků jmenného a věcného byly do katalogu zařazeny i rejstříky speciální: iluminátorů, heraldický, ikonografický (ten rovněž v anglickém překladu), biblický a rukopisů citovaných z jiných sbírek. V závěru pak přichází seznam použité literatury, zkratek a vyobrazení v textu i v příloze, jež se skládá z 32 celostránkových barevných ilustrací.

Katalog je jistě vítaným obohacením naší kodikologické literatury a nepochybně přispěje k dalšímu a zevrubnějšímu poznání rukopisného bohatství, jež je ve Strahovské knihovně dochováno.

STANISLAV PETR

Spomienky Heleny Kottannerovej,
překlad Mária PAPONOVÁ, předmluva
a poznámky Daniela DVOŘÁKOVÁ,
Rak, Budmerice 2008

87 s., ISBN 978-80-85501-41-4

Ve vzpomínkách Heleny Kottannerové (Kottannerin), svěšené papíru prostřednictvím písaře, neboť sama zřejmě psát neuměla, získalo bádání o středověku skutečně nevšední pramen, jenž je označován za první ženské paměti v německém jazyce. V drobném rukopise, který byl popsán v roce 1834, zanechala Helena neobyčejně živé a dramatické svědectví o velkých událostech své doby, na nichž se bezprostředně podílela. Jejím přispěním jednak zmizela z Uher svatoštěpánská koruna, jež byla symbolem království a již nebylo možné při korunovaci uherských králů právoplatně nahradit diadémem jiným; ona to také byla, kdo držel na svých rukou malého Ladislava, když byl ve Stoličném Bělehradu korunován uherským králem. Tyto dvě události

jednoznačně dominují jejímu textu a posouvají jej z paměti prosté služebné do „velkých“ dějin poloviny 15. století. Služebná královny Alžběty, manželky Albrechta Habsburského a matky Ladislava Pohrobka, a chuva královských dětí však nebyla jen aktérkou těchto událostí, ale také velice zdatnou pozorovatelkou dění kolem sebe. Díky jejím pamětem můžeme rovněž poznávat vztah mezi privilegovanými šlechtici či panovníky a jejich služebními či vůbec lidmi z nižšího stavu. Tak např. zaujme vztah Heleny ke královně nebo její poznámka o vévodovi Albrechtovi. Helena považovala za důkaz jeho pokory a velké šlechtivosti, že ji upozornil na studnu, do níž málem spadla i s koněm. Další její záznamy živě odhalují způsob cestování ve středověku, stav cest, vítání krále ve městě, i když se nejednalo o slavnostní královský vjezd, apod. Zajímavý vhléd poskytují také glosy odkazující na její vztah k malému Ladislavovi – jak se o něj starat, jakým způsobem s malým dítětem cestovat, jak jej utiřit; to všechno jsou informace, které neobyčejně přibližují její paměti našemu vnímání.

Samozřejmě není účelem přetlumočit obsah Helenina vyprávění, je však třeba podotknout, že kniha je velice příjemně a krásně vypravena a svou úpravou převyšuje všechna jiná jazyková vydání, jež se mi dostala do rukou. Obsahuje i relativně dobře čitelné faksimile listiny, jíž v roce 1452 obdaroval Jan Hunyadi Jana Kottannera a jeho ženu Elenu vesnicí Kísfalu na Žitném ostrově. Na vytvoření knihy se však kromě nakladatelství podílely především Mária Paponová, jíž se podařilo německý text přeložit velice poutavým jazykem, a editorka Daniela Dvořáková, která doplnila edici nejen fundovanou předmluvou a poznámkami, ale také itinerářem krále Albrechta a královny Alžběty. Myslím, že je velice dobré, že se tento v Maďarsku i Německu dobře známý text dostává prostřednictvím slovenštiny také k českému čtenáři.

ANTONÍN KALOUS